

Protocol huisbezoeken

Inwerkingtreding "Wet huisbezoeken"

Per 1 januari 2013 is de "wet houdende een regeling in de sociale zekerheid van de rechtsgevolgen van het niet aantonen van de leefsituatie na het aanbod van een huisbezoek" inwerking getreden. In dit stuk zal verder worden gesproken "Wet huisbezoeken".

Er zijn drie soorten huisbezoeken te onderscheiden:

1. **Huisbezoek in het kader van dienstverlening** Hierbij kan gedacht worden aan huisbezoeken bij de burger die door fysieke- of gezondheidsproblemen niet de mogelijkheid heeft om de gemeente te bezoeken. In dergelijke gevallen zal het huisbezoek niet het doel hebben om de leefsituatie te verifiëren of op fraude te controleren. De Algemene wet op het binnentreden (AWBI) is wel van toepassing, waardoor legitimatie en toestemming voorafgaand aan het betreden van de woning een vereiste is.
2. **Huisbezoek bij vermoeden van fraude** Indien er een redelijk vermoeden van fraude is ontstaan geeft artikel 53 a WWB de mogelijkheid om om de door de belanghebbende verstrekte inlichtingen m.b.t. zijn woon- en leefsituatie te controleren d.m.v. een huisbezoek. De belanghebbende heeft volgens artikel 17 lid 2 WWB een "meewerkplicht". Het niet meewerken aan een huisbezoek bij een redelijk vermoeden van fraude leidt tot het afwijzen van een aanvraag WWB of het intrekken van het recht op bijstand.
3. **Huisbezoek ter verificatie van de rechtmatigheid van de uitkering** De Wet huisbezoeken richt zich specifiek op het huisbezoek ter verificatie van de door de belanghebbende verstrekte inlichtingen, waarbij geen vermoeden van fraude aanwezig is. De wet huisbezoeken geeft in dat geval meer mogelijkheden doordat er gevolgen zijn voor de uitkering als door weigering van een huisbezoek de leefsituatie van de belanghebbende en daarmee de rechtmatigheid van de verstrekking van een uitkering of de hoogte daarvan niet vast te stellen is. Artikel 53 a WWB geeft het college de bevoegdheid om de belanghebbende te verzoeken om aan te tonen dat:
  - Hij alleenstaande (ouder) is;
  - Hij feitelijk verblijft op het aangegeven adres;
  - Hij de kosten niet kan delen met een ander.

Het juridisch kader

- Het afleggen van een huisbezoek wordt aangemerkt als een ingrijpende inbreuk op de privacy van de belanghebbende. In verschillende verdragen en wetten zijn daarom diverse bepalingen opgenomen ter bescherming van die privacy van de belanghebbende, zoals het Europese Verdrag voor de Rechten van de Mens, de Grondwet, de Algemene wet op het binnentreden, de Awb en jurisprudentie over het middel "huisbezoek".
- Uit jurisprudentie van de CRvB blijkt dat een huisbezoek ter vaststelling of er recht op uitkering bestaat een inbreuk vormt op de persoonlijke levenssfeer als bedoeld in artikel 8 EVRM en artikel 10 lid 1 Grondwet. Indien de bijzondere omstandigheden van het geval dit noodzakelijk maken, kan deze inbreuk echter gerechtvaardigd zijn. Voorwaarde is onder meer wel dat er een legitiem doel (EVRM) gediend wordt met het huisbezoek en het voor de vaststelling van het recht op uitkering/toeslag noodzakelijk is.
- Artikel 53 a WWB bepaalt dat het college bevoegd is om een onderzoek in te stellen naar de door de belanghebbende overgelegde gegevens en/of inlichtingen. Op grond van artikel 17 lid 2 WWB is de belanghebbende verplicht desgevraagd de medewerking te verlenen die redelijkerwijs nodig is voor de uitvoering van de WWB.
- Volledigheidshalve wordt vermeld dat de belanghebbende zelf bepaalt of deze medewerking verleent aan het huisbezoek en dus toestemming geeft om zijn woning binnen te treden. De be-

---

langhebbende blijft het recht behouden om de toegang tot zijn woning te weigeren. De weigering kan wel nadelige gevolgen hebben voor de belanghebbende.

Het subsidiariteitsbeginsel

- Als het beoogde doel door inzet van een ander middel dat minder ingrijpend is gerealiseerd kan worden dient voor dat middel gekozen te worden. De verstrekte inlichtingen dienen daarom altijd eerst geverifieerd te worden aan de hand van de voor haar beschikbare authentieke bronbestanden (bv Suwi).
- Zoals eerder al is gezegd heeft de belanghebbende het recht het huisbezoek te weigeren. Indien er geen vermoeden van fraude is heeft de belanghebbende ook het recht om het verifiëren van de verstrekte inlichtingen door middel van een minder ingrijpend middel te laten plaatsvinden. De belanghebbende dient dan zijn leefsituatie op een andere wijze dan door een huisbezoek aan te tonen.

Het proportionaliteitsbeginsel

Voor al het overheidshandelen geldt dat het evenredig moet zijn in relatie tot de gestelde doelen. Het ingezette middel en met name de wijze waarop moet in verhouding staan tot het beoogde doel (= het verkrijgen van volledige en de juiste informatie om het recht op bijstand vast te stellen).

Het informed consent Informed consent wil zeggen dat de toestemming tot het binnentreden van belanghebbende berust op volledige en juiste informatie over reden en doel van het huisbezoek en de gevolgen in geval van een weigering.

Onder volledige informatie wordt verstaan:

De plicht tot mededeling aan de belanghebbende omtrent het doel/reden van het huisbezoek;

De plicht tot mededeling van de eventuele gevolgen van het weigeren van het huisbezoek.

Over de vraag of de belanghebbende al dan niet toestemming verleent mag geen twijfel bestaan. De bewijslast van de toestemming tot het binnentreden van de woning nadat de belanghebbende volledig is geïnformeerd, ligt bij de gemeente. Om die reden is het verstandig om de belanghebbende een schriftelijke "informed consent" te laten ondertekenen.

Afzien van een huisbezoek i.v.m. dringende redenen

Het kan voorkomen dat de belanghebbende te kennen geeft een zeer dringende reden te hebben voor het weigeren van het huisbezoek of voor de weigering om tijdens het huisbezoek bepaalde zaken te laten zien.

Er kan sprake zijn van zeer dringende redenen om de onmiddellijke uitvoering van een huisbezoek te weigeren. Hiervan zal slechts zeer zelden sprake van zijn. Bijvoorbeeld een afspraak bij de dokter en/of ziekenhuis of een begrafenis/crematie. Indien de belanghebbende zich hierop beroept is het verstandig dit te checken aan de hand van een afsprakenkaart of rouwbrief.

Intrekken toestemming

De belanghebbende kan zijn eenmaal gegeven toestemming op elk moment weer intrekken. Vanaf dat moment bevindt men zich zonder toestemming van de belanghebbende in de woning en zal men de woning moeten verlaten. Wordt dit niet gedaan dan verblijft men wederrechtelijk in de woning en pleegt men een ambtsmisdrif (ambtelijke huisvredebreuk) in de zin van artikel 370 Wetboek van Strafrecht. Om schending aan besluitvorming ten grondslag te kunnen leggen moet aannemelijk worden gemaakt dat de belanghebbende zijn eenmaal gegeven toestemming heeft ingetrokken.

Het moet voor de belanghebbende duidelijk zijn dat de weigering om medewerking te verlenen aan voortzetting van het huisbezoek gevolgen heeft voor het recht op bijstand, dan wel de hoogte van de bijstand.

Weigeren huisbezoek

Als een uitkeringsgerechtigde of aanvrager van een uitkering niet meewerkt aan een huisbezoek heeft dit gevolgen voor de uitkering of toeslag.

1. Geen vermoeden van fraude
De wet huisbezoeken regelt de rechtsgevolgen van het weigeren van een huisbezoek ter verificatie. Wanneer iemand een huisbezoek ter verificatie van de verstrekte inlichtingen weigert en niet op een andere wijze zijn leefsituatie aantoont zijn de gevolgen:
  - Indien de belanghebbende niet aantoont dat hij een alleenstaande (ouder) is, wordt de uitkering vastgesteld op 50% van de gehuwdennorm zonder verdere toeslag. Artikel 9 lid 4 WWB is niet van toepassing.
  - Indien de belanghebbende niet aantoont dat hij feitelijk woont op het opgegeven adres, wordt de uitkering opgeschort met het verzoek binnen gestelde termijn alsnog op een andere wijze aan te tonen aldaar feitelijk te verblijven. Indien de belanghebbende dit nalaat wordt het recht op bijstand ingetrokken vanaf de datum van opschorting.
  - Indien de belanghebbende niet aantoont dat hij zijn kosten niet kan delen met een ander, wordt de toepasselijke norm op grond van artikel 26 WWB verlaagd. Dit geldt zowel voor de alleenstaande (ouder) als voor het gezin. In de Toeslagenverordening is de verlaging op grond van artikel 30 WWB vastgelegd.

2. Vermoeden van fraude
Eerder is vermeld dat de rechtsgevolgen van het weigeren mee te werken aan een huisbezoek na een vermoeden van fraude (ter controle) het afwijzen van een bijstandsaanvraag dan wel het intrekken van de bijstandsuitkering tot gevolg kan hebben.

Algemene richtlijnen voor een huisbezoek

- Alvorens een huisbezoek wordt afgelegd wordt door de belanghebbende opgegeven leefsituatie geverifieerd met behulp van de authentiek bronbestanden waarover de gemeente de beschikking heeft.
- Bij voorkeur vindt het huisbezoek overdag plaats binnen kantooruren (8.30 uur – 17.30 uur). Afwijking hiervan is mogelijk indien daartoe een specifieke aanleiding is.
- Het huisbezoek wordt door twee personen afgelegd om redenen van veiligheid en een betere respectievelijk sterkere oordeel- en bewijsvorming.
- Uit privacy overwegingen wordt het gesprek over de leefsituatie niet bij de voordeur van de woning gevoerd, maar in de woning van de belanghebbende of een ander daartoe geschikte ruimte naar keuze van de belanghebbende. Let op: voordat men de woning binnentreedt, dient aan de gestelde voorwaarden zijn voldaan.
- Vraag altijd naar de weigering van het huisbezoek, mogelijk heeft de belanghebbende een dringende reden.
- Start het huisbezoek in principe in de woonkamer van de woning.
- Een rondleiding door de woning van de belanghebbende is alleen toegestaan met de uitdrukkelijke toestemming van de belanghebbende en in diens aanwezigheid.
- Bij binnentreden van de diverse woonruimten loopt de belanghebbende steeds voorop.
- Kasten en/of deuren worden geopend door de belanghebbende.
- Waarnemingen tijdens het huisbezoek moeten zo objectief mogelijk zijn. Let op details!
- Er mogen alleen vragen worden gesteld die noodzakelijk voor het vaststellen van het doel dat voorafgaand aan het binnentreden aan de belanghebbende is meegedeeld.
- Het stellen van confronterende vragen in de woning is juridisch gezien toegestaan. Om onnodige agressie en discussie te voorkomen kan het verstandig zijn om de belanghebbende hiervoor op een later tijdstip uit te nodigen.
- Het is aan te bevelen om de belanghebbende niet in de woning te confronteren met een mogelijke voor de belanghebbende negatieve/nadelige uitslag.

- Mocht tijdens het huisbezoek andere bevindingen gesignaleerd worden, welke niet in relatie staan tot het doel/reden die aan de belanghebbende is meegedeeld, dan wordt opnieuw toestemming gevraagd voor het huisbezoek.
- De ambtenaar stelt zich tegenover de belanghebbende correct (niet provocerend), zakelijk, respectvol, transparant en zorgvuldig op.
- Na afloop van het huisbezoek wordt aan de belanghebbende de vervolgpcedure uitgelegd.
- De belanghebbende wordt eventueel zo spoedig mogelijk uitgenodigd voor een vervolgesprek.
- Geef de belanghebbende na afloop van het huisbezoek de ruimte om vragen te stellen en vraag tenslotte of alles duidelijk is.
- Trekt de belanghebbende zijn eenmaal gegeven toestemming in moet het huisbezoek gestopt worden en dient men de woning te verlaten.
- Als er een vervolgesprek op het gemeentehuis wordt gehouden, wordt de belanghebbende in de gelegenheid gesteld om de onderzoeksgegevens in te zien. Het is verstandig om de belanghebbende het verslag te laten lezen en hem in staat te stellen correcties/wijzingen aan te brengen.
- Het verslag moet worden ondertekend door de belanghebbende. Weigert hij dat, dan moet die weigering worden in het verslag worden opgenomen.
- Als duidelijkheid is over de leefsituatie van de belanghebbende kan hem de inhoud van het advies worden meegedeeld.
- Vervolgens ontvangt de belanghebbende een schriftelijk besluit (met het advies) waartegen bezwaar en beroep open staat.
- Bij kamerbewoning en de hoofdbewoner/verhuurder heeft bezwaar tegen het binnentreden van de woning, dan wordt afgezien van het huisbezoek. Kan hierdoor de rechtmatigheid van de uitkering niet worden vastgesteld dan heeft dat mogelijk consequenties voor de uitkering van de belanghebbende. Een gehuurde kamer mag alleen worden betreden worden in aanwezigheid en met toestemming van de belanghebbende.

Veiligheid i.v.m. huisbezoek

- Bij de voorbereiding van het huisbezoek dient aandacht worden geschonken aan mogelijke onveilige situaties die zich eventueel al eerder hebben voorgedaan in het contact met de belanghebbende of diens directe omgeving.
- Win eventueel nadere informatie over de belanghebbende bij de Sociale Recherche in.
- Pleeg van te voren overleg met de leidinggevende bij een sterke aanwijzing van onveiligheid.
- Leg dergelijke huisbezoeken altijd met twee personen af.
- Zorg voor telefonische bereikbaarheid.
- Ontstaat een gevoel van onveiligheid tijdens het huisbezoek, verlaat de woning dan zo snel mogelijk.
- Wees altijd met z'n tweeën in dezelfde ruimte; dus nooit alleen met de belanghebbende in een ruimte.
- Zorg dat collega's weten bij wie een huisbezoek wordt afgelegd.
- Niet terug op het afgesproken tijdstip van het huisbezoek, een van de collega's zoekt telefonisch contact.
- Bespreek de bevindingen van het huisbezoek niet ter plekke met de belanghebbende, maar op een later tijdstip.

Verslag van het huisbezoek

Van ieder huisbezoek moet een verslag worden gemaakt. Het verslag bevat in ieder geval de volgende gegevens:

- Naam van de ambtenaren;
- Dat het huisbezoek een redelijk middel is om tot het uiteindelijke doel te komen en dat er geen minder ingrijpend middel voorhanden was;
- Plaats, dag, datum, tijdstip (begin en einde) en adres van het huisbezoek;
- Dat volledige informatie aan de belanghebbende is verstrekt (informed consent);
- Dat de belanghebbende toestemming heeft gegeven voor het binnentreden van de woning;
- Dat de belanghebbende aanwezig is geweest tijdens het huisbezoek;
- Welke ruimtes in de woning allemaal binnengetreden zijn;
- Een beschrijving van de woning intern/extern;
- Objectieve feiten en de conclusies die daarop gebaseerd zijn;

-
- Dagtekening en handtekening van beide ambtenaren;
  - Eventuele opmerkingen/aanvullingen van de belanghebbende;
  - Handtekening van de belanghebbende en een paraaf van hem op iedere pagina.

Bespreking van het huisbezoek met de belanghebbende

Het past bij zorgvuldig handelen en behoorlijk bestuur dat de belanghebbende in de gelegenheid wordt gesteld om op de uitkomst van het huisbezoek te reageren alvorens te besluiten, als er nog vraagtekens zijn naar afloop van het huisbezoek.

Dit brengt mee dat:

- Dat indien van toepassing de belanghebbende zo snel mogelijk wordt uitgenodigd.
- De belanghebbende in de gelegenheid gesteld moet worden zijn zienswijze kenbaar te maken. In het bijzonder wanneer het voornemen bestaat een nadelig besluit te nemen.
- De conclusies ten aanzien van het recht op bijstand aan de belanghebbende kenbaar worden gemaakt.
- De zienswijze van de belanghebbende met betrekking tot de conclusies in het verslag wordt vastgelegd en in de beoordeling wordt meegewogen.
- Het besluit wordt gemotiveerd, waarin de afweging over de zienswijze van de belanghebbende is meegenomen.